

BEPROEFT DE GEESTEN

Lezen:

1 Johannes 4:1-6

Inleiding

Er klinkt vandaag een veelheid aan stemmen. Via gesprekken, media, boeken en sociale netwerken komen allerlei overtuigingen op ons af. Sommige stemmen spreken over God en geestelijke werkelijkheid. Andere stemmen lijken christelijk, maar leggen accenten die het hart van het geloof aantasten. Hoe weet u wat waar is?

Johannes schrijft niet vanuit wantrouwen tegenover alles wat geestelijk genoemd wordt. Hij waarschuwt wel tegen goedgelovigheid. Niet iedere geestelijke boodschap komt van God. Daarom roept hij zijn lezers op om te toetsen. Dat is geen opdracht alleen voor theologen of ambtsdragers. Iedere hoorder van Gods Woord heeft hiermee te maken. In dit gedeelte geeft Johannes een duidelijke maatstaf: wat wordt er beleden over Jezus Christus?

Bijbelstudie

Johannes begint met een liefdevolle aanspreekvorm: "Geliefden." Zijn waarschuwing komt dus niet voort uit hardheid, maar uit pastorale zorg. Juist mensen die bij de gemeente horen, moeten worden gewaarschuwd. Er zijn immers vele valse profeten in de wereld uitgegaan. Kennelijk waren er mensen die met geestelijke overtuiging spraken en zich als profeten presenteerden, terwijl hun boodschap niet uit God voortkwam.

De aanwezigheid van veel stemmen maakt onderscheid noodzakelijk. Johannes zegt niet: geloof niemand. Hij zegt ook niet: vertrouw iedereen die met grote stelligheid spreekt. Zijn oproep is: beproef de geesten. Dat betekent dat geestelijke uitingen en boodschappen moeten worden onderzocht. Men moet nagaan waar zij vandaan komen en waartoe zij leiden. Een indrukwekkende persoonlijkheid, een meeslepende ervaring of een vrome formulering is op zichzelf geen bewijs dat iets uit God is.

De beslissende toets staat in vers 2. De geest die belijdt dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, is uit God. Deze belijdenis is kort, maar buitengewoon rijk. Jezus is de Christus: Hij is de door God gezonden en aangewezen Redder. Tegelijk is Hij werkelijk in het vlees gekomen. Hij is dus niet slechts een geestelijke verschijning of een voorbeeld van godsdienstigheid. Zijn komst in het vlees wijst op Zijn werkelijke menswording. Het heil hangt aan de werkelijkheid van Christus Zelf.

Johannes maakt duidelijk dat het christelijk geloof niet draait om vage gedachten over liefde, spiritualiteit of een hogere macht. Het richt zich op de Persoon van Jezus Christus. Wie over God wil spreken, kan niet om Hem heen. De vraag is niet alleen of iemand de naam Jezus gebruikt, maar of hij Jezus Christus erkent zoals Hij werkelijk gekomen is. Een boodschap die Jezus losmaakt van Zijn ware identiteit, kan niet uit God zijn.

Daarmee is ook gezegd dat waarheid niet wordt bepaald door wat populair is of door wat mensen graag horen. De toets ligt buiten onszelf: bij de openbaring van God in Christus en bij de belijdenis die daarmee overeenkomt. De gemeente wordt geroepen om niet telkens een nieuwe geestelijke indruk als waarheid te aanvaarden, maar om vast te houden aan de inhoud van het geloof.

Vers 3 beschrijft de andere mogelijkheid. Wie niet belijdt dat Jezus Christus in het vlees gekomen is, is niet uit God. Johannes noemt dit de geest van de antichrist. Daarmee wijst hij op een macht die tegenover Christus staat en Hem aantast. Die tegenstand is niet alleen een toekomstig gevaar. Johannes zegt dat deze geest al in de wereld is. De gemeente moet dus wakker en onderscheidend leven.

De antichristelijke geest openbaart zich niet noodzakelijk in openlijke vijandschap tegen iedere godsdienst. Het gevaar kan juist schuilen in een boodschap die geestelijk klinkt, maar Christus niet werkelijk eert. Waar Jezus wordt gereduceerd tot een inspirerend mens, een leraar of een voorbeeld, ontbreekt het hart van de christelijke belijdenis. Ook waar men wel over Jezus spreekt, maar Zijn werkelijke komst in het vlees ontkent of ombuigt, wordt de gemeente misleid.

Na deze ernstige waarschuwing klinkt in vers 4 een bemoediging: "Gij zijt uit God, en hebt hen overwonnen." Johannes richt zich opnieuw teder tot zijn lezers: "Kinderkens." De gemeente staat niet machteloos tegenover dwaling. De overwinning is niet te danken aan menselijke scherpzinnigheid of geestelijke kracht. De reden wordt meteen genoemd: Hij Die in hen is, is meerder dan die in de wereld is.

Daarin ligt een belangrijk evenwicht. De gelovige moet de geesten beproeven, maar hoeft dat niet te doen vanuit angst. Er is werkelijk gevaar, maar er is ook een grotere macht. God laat degenen die bij Hem horen niet over aan de kracht van de dwaling. De overwinning betekent niet dat er geen strijd of verwarring meer is. Wel betekent zij dat de beslissende macht bij God ligt. Daarom mag de gemeente nuchter en moedig luisteren, toetsen en belijden.

Vers 5 verklaart waarom de valse profeten gehoor vinden. Zij zijn uit de wereld en spreken uit de wereld. Hun boodschap past bij het denken en verlangen van de wereld. Daarom hoort de wereld hen. Wat aansluit bij menselijke voorkeuren, eigenwaarde of behoefte aan bevestiging, wordt gemakkelijk aanvaard. Dat iets breed wordt gedragen, bewijst dus niet dat het waar is. Populariteit kan zelfs een waarschuwing zijn wanneer de boodschap de mens centraal stelt en Christus naar de achtergrond verdringt.

Met “de wereld” bedoelt Johannes hier de levenssfeer die zich tegenover God stelt. Dat vraagt om zelfonderzoek. Het is gemakkelijk om deze woorden alleen toe te passen op anderen: op moderne bewegingen, publieke sprekers of afwijkende opvattingen. Maar ook binnen de kerk kan de vraag klinken of wij werkelijk luisteren naar de boodschap van Christus, of vooral naar wat ons goed uitkomt. De geest van dwaling kan zich ook verbinden met vrome taal en vertrouwde vormen.

In vers 6 stelt Johannes tegenover de valse profeten: “Wij zijn uit God.” Waarschijnlijk spreekt hij hier als apostel met degenen die de ware boodschap van Christus verkondigen. Wie God kent, hoort hen. Wie niet uit God is, hoort hen niet. Het gaat niet om een oproep tot kritiekloos volgen van menselijke leiders. Het gaat om het ontvangen van de betrouwbare apostolische getuigenis over Christus. Wie God kent, krijgt een luisterend hart voor de waarheid die van Hem komt.

Hiermee wordt het onderscheid nogmaals duidelijk: de geest van de waarheid en de geest van de dwaling. Dat onderscheid is werkelijk. Niet alles is uiteindelijk een kwestie van persoonlijke smaak. Er is waarheid, en er is dwaling. De grens wordt getrokken door de vraag of Jezus Christus wordt beleden overeenkomstig de boodschap die Johannes verkondigt.

Dit gedeelte roept u daarom op tot twee houdingen tegelijk. Wees waakzaam: onderzoek wat u hoort en laat u niet leiden door indruk, succes of geestelijke uitstraling. Maar wees ook afhankelijk: de overwinning komt niet uit uzelf, maar van Hem Die in de Zijnen is. De kern van de toets blijft Christus. Luister naar elke boodschap met de vraag: Wie is Jezus hierin? Wordt Hij werkelijk beleden als de Christus Die in het vlees gekomen is? Daar wordt zichtbaar of een stem uit God spreekt.

Voor persoonlijk geloof en gemeentelijk leven is dit van groot belang. Een gemeente wordt niet sterk door zoveel mogelijk stemmen toe te laten, maar door trouw te luisteren naar de waarheid over Christus. Ook u wordt uitgenodigd om niet alleen te vragen wat aantrekkelijk of aannemelijk klinkt, maar wat werkelijk uit God is. Wie zo leert luisteren, wordt niet naar onzekerheid geleid, maar naar de belijdenis van Jezus Christus en naar de zekerheid dat Gods macht groter is dan iedere dwaling.

Vragen

1. Waarom begint Johannes zijn waarschuwing met een liefdevolle aanspreekvorm, en wat leert dat ons over de manier waarop wij elkaar moeten waarschuwen?
2. Wat betekent het in dit gedeelte om “de geesten” te beproeven?
3. Waarom is de belijdenis dat Jezus Christus in het vlees gekomen is de beslissende toets?
4. Hoe kan een boodschap over Jezus toch misleidend zijn, ook wanneer de naam Jezus daarin wordt genoemd?
5. Wat bedoelt Johannes met de geest van de antichrist, en waarom is die geest volgens vers 3 geen uitsluitend toekomstig gevaar?
6. Waarin ligt volgens vers 4 de troost en de overwinning van Gods kinderen?

7. Waarom luisteren mensen volgens vers 5 gemakkelijk naar boodschappen die “uit de wereld” zijn?
8. Hoe kunt u in uw persoonlijke leven en in de gemeente praktisch onderscheid maken tussen de geest van de waarheid en de geest van de dwaling?